

en udmærket 90 siders filmografi over 12 instruktører og skuespillere (*Welles, Ford, Zinnemann, Cooper, Gable* m. fl.) og det store og gennemgående nøjagtige materiale der iøvrigt er samlet i bogen, men også en lang række skarpe enkelt-iaagttagelser og analyser af enkelte film og kunstnere. Den kritiske behandling af *Orson Welles* rammer således plet („en ekspressionist der ikke har noget at udtrykke“), ligesom det halvhjertede i et af Hollywoods prestigenumre, *Kazans* negerproblemfilm *Pinky* rigtigt påvises. Til den sunde kerne i værket hører endvidere gennemgangen af *John Hustons* og *Billy Wilders* film, med en meget illustrerende påvisning af de to instruktørers forhold til Stroheim.

Amerikansk film er næstsidste bind i *Waldekrantz'* filmhistoriske oversigts-

værk, der startede i 1941 med *Filmen växer upp* og iøvrigt omfatter *Modern film* fra 1951 og *Italiensk film* fra 1953. Når sidste del om *Film från hela världen* til sin tid foreligger — med det hårdt savnede register til de tre nærmest foregående bind — vil et imponerende, omend ufuldkomment enkeltmandsværk være afsluttet. *Waldekrantz'* bøger er trods alle skrøbeligheder fortsat den bedste introduktion til filmens historie på et nordisk sprog. — De vil sikkert også i fremtiden blive unge *filmfans* første vækkende møde med den hele kunstart, og vi spår derfor, at navnet *Waldekrantz* vil bevare den nostalgiske klang som det takket være *Filmen växer upp* i dag har for en lidt ældre lærling i faget som

Werner Pedersen.

INDELING

METROPOLS JULESHOW: „*Anders And's Fødselsdag*“ („*Donald's Happy Birthday*“, *Jack Hannah, 1948*), „*Plutos Fugleunge*“ („*Pluto's Fledgling*“, *Charles Nichols, 1947*), „*Tjip og Tjap i Cirkus*“ („*Working for Peanuts*“, *Jack Hannah, 1953*), „*Hvem brøler Tyrene for*“ („*For Whom the Bulls Toil*“, *Jack Kinney, 1953*) „*Anders And's Myrekryb*“ („*Uncle Donald's Ants*“, *Jack Hannah, 1952*) og „*Julemandens Rejse*“ („*Santa Claus Workshop*“ — en „*Silly Symphony*“ fra 1938). *Alle fra Disney's Studier.*

Årets juleshow bekræfter, at *Jack Hannah* er *Walt Disney's* bedst begavede instruktør. Tidligere har man bl. a. af *Hannah* set „*Junglekloven*“, „*Juletræet pyntes*“, „*Lambert — den fromme løve*“, „*Anders And som jet-flyver*“ og „*Fisketyven*“, der har personlige træk, som går igen i dette års „*Anders And's fødselsdag*“, „*Tjip og Tjap i cirkus*“ og „*Anders And's myrekryb*“. Velbevaget, lidt outreret nonsens, en vis brutalitet, sans for prægnante, klare farver, nogen overlegenhed overfor det fortælende.

Den bedste af showets 3 *Hannah*-film er nok den nyeste, „*Tjip og Tjap i cirkus*“, der bl. a. er interessant, fordi den tydeligt er påvirket af *Disney's* vigtigste konkurrent på tegnefilmfeltet:

„*United Productions of America*“, sædvanligvis kaldet *UPA*, selskabet, der gav os „*Frankie og Johnnie*“, „*Eventyret om Gerald*“ og „*Madeleine*“. Påvirkningen mærkes især i de smukt stiliserede og smukt farvede baggrunde, den er så stærk, at man næsten kan tale om et brud med *Disney's*-studiernes tidligere maner.

En enkelt af tegnefilmene, „*Hvem brøler tyrene for*“, er iscenesat af *Jack Kinney*, der især tager sig af manuskripter, som er lagt an som satirer eller parodier. Nogle vil huske hans westernparodier „*Indianerne kommer*“ og „*Cowboyhelten*“, og det var også ham, der iscenesatte den morsomme „*Amatørfotografen*“. *Kinney* er ekspert i *Fedtmule-fjogethed*, og i „*Hvem brøler tyrene for*“ parodierer han med *Fedtmule* som „helt“ tyrefægtningsselskab. *Filmen* er dog ikke en af *Kinneys* mest elegante, den er grovere end f. eks. „*Amatørfotografen*“.

Charles Nichols er sværere at „definere“, bl. a. fordi vi ikke har set så overvældende mange af hans film. Hans „*Plutos fugleunge*“ er i *Disney-selskabets* „søde tradition“ og mere konventionelt arrangeret end *Hannahs* ting.

Endelig en film, som er blevet til, før *Disney* begyndte at anbringe instruktørnavne på forteksterne, en af hans „*Silly*

Symphonies“: „Julemandens rejse“ fra 1938. Den er som de fleste af datidens Disney-film spag i farverne, og de fleste bevægelser foregår i lærredets plan — senere opnåede Disney-folkene meget større „bevægelsesfrihed“. Den ejer imidlertid en meget festlig procession, og den, der for alvor ønsker at sætte sig ind i tegnefilmens udvikling, kan få stort udbytte af at studere den.

Erik Utrichsen.

IKKE I KLOSTER

„MYTTERIET PÅ CAINE“. (The Caine Mutiny) Columbia 1954. Instruktion: Edward Dmytryk. Produktion: Stanley Kramer. Manuskript: Stanley Roberts efter Herman Wouks roman. Foto: Frank Planer. Musik: Max Steiner. Scenearkitekt: Cary Odell. Klipping: William Lyon og Henry Batista. Production designer: Rudolph Sjernad. Medvirkende: Humphrey Bogart, Van Johnson, Fred MacMurray, Jose Ferrer, Robert Francis, May Wynn.

Det kunne ikke undre nogen, at *Herman Wouks best seller*, der stort set er af samme litterære surdejg som *James Jones'*, *Monsarrats* og andres krigsbøger, blev filmatiseret. Man undres først, når man ser, at instruktionen af denne historie, der debatterer spørgsmålet om den ubetingede loyalitet over for overordnede, er lagt i hænderne på *Edward Dmytryk*, en af hovedpersonerne i hekseprocesserne mod uamerikansk virksomhed i Hollywood i 1948, dømt og udvist for illoyalitet mod U.S.A. *Stanley Kramer*, der gav ham arbejdsbetingelser, da han for nogle år siden vendte tilbage, bør kun roses, hvis det er ham, der har udvirket denne instruktørbesætning.

Havde Dmytryk haft helt frie hænder, havde filmen sikkert set anderledes ud. Nu er der skolet voldsomt til publikum med technicolor, pompøs *Max Steiner*-musik, „romance“, barsang, orkan og familiens forening. I det ligner den de andre af sorten; men det er ikke den unge kadets levned, der lires af med mærkbar ironi i de mere romantiske højdepunkter, der har interesseret ham. Det er derimod den dramatiske konflikts etiske og moralske perspektiver.

Skibet som et symbol på samfundet er gammelt, men stadig brugt. Parallellen her er åbenbar: Man befinder sig i en katastrofesituation, føreren svigter, men vil ikke tilstå sine fejltagelser og

vil lede alle i døden blot for at vise sin tomme magt. Er det i et sådant tilfælde tilladt at gøre oprør mod autoriteten for at redde livet? Filmen har sagt ja, for retten gør det. Svaret kan forekomme indlysende, men tankegangen er dog ret beset teoretisk revolutionær. Dmytryk har ikke skiftet mening. At kaptajn Queegs despotisme skyldes nervøse lidelser og derfor påkalder vor medlidenhed snarere end vort had, ændrer ikke det principielle i synspunktet. Den vel melodramatiske slutsekvens med forsvarerens anklage mod de frifundne for ikke at have vist barmhjertighed, kan i sit forsøg på at se sagen fra den anden side måske opfattes som et kompromis, især når man tænker på Dmytrys tidligere tendensfilms styrke: den lidenskabelige ensidighed („Giv os i dag—“). På den anden side kan man betragte sekvensen som udtryk for en personlig udvikling, den forringer ikke hans standpunkt, gør ham snarere sandere.

Lidt mere sandhed kunne man nok have ønsket i portrættet af filmens eneste „skurk“, den intellektuelle romanforfatter Keefe, der er fejt, fordi han tænker sig om. Det er typen, der kan inspirere andre til handling, men ikke selv kan handle, men den er her trukket ned i et lovligt lavt plan. Skikkelsen er ved at blive mistænkeligt populær, og det er ikke uden uro, at man ser Dmytryk udlevere den.

Længst af alt i filmen vil man sikkert huske kaptajn Queegs jordbartyverundersøgelse. Nogen mere dræbende parodi på eller hævn over sine anklageres smålighed kunne Dmytryk ikke ønske sig. Ham fik de ikke til at gå i kloster.

Ib Monty.

EXTRAVAGANZA

ILLUSIONERNES BY (The Bad and the Beautiful). Produktion: John Houseman for MGM 1953. Manuskript: Charles Schnee. Instruktion: Vincente Minnelli. Foto: Robert Surtees. Musik: David Raskin. Medv.: Lana Turner, Kirk Douglas, Walter Pidgeon, Dick Powell, Gloria Grahame, Barry Sullivan, Gilbert Roland.

„Illusionernes by“, Vincente Minnellis film om livet i Hollywood, er sin instruktørs mest vellykkede dramatiske film til dato, omend den ligesom sine forgængere inden for genren lider af åbenbare brist. Minnelli har tilsyneladende